

پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دوره‌های تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه*

عباس دولانی^۱، کبری تارم^۲، نجلا حریری^۳، حافظ محمد حسن زاده افسنجانی^۴، حیدر اسماعیلی^۵

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: پایان‌نامه‌ها به نوعی کارنامه‌ی پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی به‌شمار می‌آیند که عوامل چندی بر کیفیت آن‌ها تأثیرگذارند. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف شناسایی وضعیت پایان‌نامه‌های دوره‌های تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه انجام گرفت.

روش بررسی: این پژوهش به روش پیمایشی-تحلیلی صورت گرفت. از میان ۱۷۲۹ پایان‌نامه‌ی موجود در کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در بازه‌ی زمانی ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ خورشیدی تعداد ۳۱۵ پایان‌نامه بر اساس جدول Morgan از مقاطع و رشته‌های تحصیلی گوناگون با نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب و با استفاده از چک لیستی که روایی آن توسط پژوهشگران و صاحب‌نظران به‌دست آمد، بررسی شدند. داده‌ها پس از ورود به نرم‌افزار آماری SPSS نسخه‌ی ۱۹ با استفاده از آمارهای توصیفی و آزمون Chi-square مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: پایان‌نامه‌ها مورد بررسی از نظر عوامل ظاهری مانند وجود و یا عدم وجود چکیده، استنادات، تعداد صفحات و ... دارای نقص جدی هستند. ۶۹/۵ درصد از پایان‌نامه‌ها از روش‌های پیمایشی و ۲۲ درصد از روش‌های تجربی و ۸/۵ درصد از روش‌های مروری استفاده کرده‌اند. هم‌چنین ۷۷ درصد از پایان‌نامه‌ها غیربالینی و مابقی بالینی هستند. رابطه‌ی معناداری بین انواع روش‌های تحقیق مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها و متغیرهای بازه‌های زمانی (۱۳۶۵-۱۳۷۴، ۱۳۷۵-۱۳۸۴ و ۱۳۸۵-۱۳۹۰ خورشیدی)، رشته‌های تحصیلی، مقاطع تحصیلی و عامل جنس وجود دارد.

نتیجه‌گیری: متغیرهای چندی بر روی کیفیت پایان‌نامه‌های دانشگاهی اثرگذار هستند. نظارت بر فرایند انجام پایان‌نامه‌ها از ابتدای انتخاب موضوع تا ارایه‌ی نهایی از سوی مسئولین جهت کنترل متغیرهای تأثیرگذار ضروری است. هم‌چنین با توجه به تفاوت‌های بین روش‌های تحقیق پایان‌نامه‌ها بر اساس رشته‌ها و مقاطع تحصیلی تدوین دستورالعمل‌ها و راهنماها جهت سوق موضوعات و نتایج پایان‌نامه‌ها به نیازهای جامعه لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

واژه‌های کلیدی: پایان‌نامه‌های دانشگاهی؛ روش‌های تحقیق؛ دانشگاه‌ها

دریافت مقاله: ۹۱/۱۱/۲۸

اصلاح نهایی: ۹۲/۹/۱۹

پذیرش مقاله: ۹۳/۱/۲۱

ارجاع: دولانی عباس، تارم کبری، حریری نجلا، حسن زاده افسنجانی حافظ محمد، اسماعیلی حیدر. **پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دوره‌های تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه.** مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۳؛ ۱۱(۲): ۱۶۸-۱۵۸.

مقدمه

تحقیق و پژوهش بستر اصلی برای درک عمیق و دقیق از حقایق، تفکر و اندیشه می‌باشد. از این رو است که تفکر و اندیشه را نیز می‌توان پایه و اساس تحقیق و پژوهش دانست و محقق کسی است که به حقیقتی رسیده باشد، فردی است که دائماً به حقایق پیرامون خود می‌اندیشد و از زاویه‌ی تخصصی خود سعی در کشف مجهولات و درک حقایق دارد (۱). اهمیت روش تحقیق و چگونگی تفکر و اندیشه در رشته‌های علمی به‌خصوص پزشکی بسیار حایز اهمیت می‌باشد، به طوری‌که

* این مقاله حاصل طرح پژوهشی (شماره‌ی ۱۱۲۴) مصوب دانشگاه علوم پزشکی ارومیه می‌باشد.

۱- دانشجوی دکتری، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسؤل)

Email: a.doulani@gmail.com

۲- کارشناس ارشد، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳- دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران

۴- کارشناس ارشد، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مرکز تحقیقات قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

۵- کارشناس ارشد، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

کمتر از ۵۰ درصد از پایان‌نامه‌ها از روش علمی تحقیق استفاده کرده‌اند. همچنین ۸۰ درصد پایان‌نامه‌ها از روش توصیفی، ۳ درصد تحلیلی-استنادی، ۱۲ درصد تاریخی و ۵ درصد از روش موردی استفاده کرده‌اند و ۳۷/۳۸ درصد پایان‌نامه‌ها ترجمه و گردآوری است. از طرفی تنها ۲۱ پایان‌نامه از ۲۱۴ پایان‌نامه به‌طور کامل دارای معیارهای یک تحقیق علمی بوده‌اند (۳). تحلیل استنادی ماخذ پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان رشته‌ی مدیریت دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه تهران در سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۷۴ خورشیدی موضوع تحقیق هراتی بود. نتایج پژوهش او نشان دادند رابطه‌ی معناداری بین رشته‌ی تحصیلی و انتخاب انواع روش‌های تحقیق وجود دارد (۴). جاهد در یک مطالعه‌ی استنادی دیگر به تجزیه و تحلیل ماخذ پایان‌نامه‌های دوره دکترا‌ی عمومی دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی در سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۲ خورشیدی پرداخت. نتایج نشان دادند که از بین ۵۰۶۰ استناد به‌کار رفته، ۳۲۷۱ یا ۶۵ درصد به مجلات و ۱۷۳۱ یا ۳۴ درصد به کتاب‌ها و فقط حدود ۱ درصد به پایان‌نامه‌ها اختصاص دارد. همچنین نتایج از وجود رابطه‌ی معنادار بین انواع روش‌های تحقیق و منابع به‌کار برده شده حکایت می‌کند (۵). در تحقیقی دیگر، تحلیلی بر محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های علوم تغذیه و علوم بهداشتی در تغذیه در دانشگاه‌های علوم پزشکی شهید بهشتی و تهران صورت پذیرفت. نتایج نشان دادند قریب به اتفاق پایان‌نامه‌ها از نوع کاربردی و فقط ۲ پایان‌نامه در رشته‌ی علوم تغذیه، از نوع بنیادی بودند. در هر دو رشته، روش توصیفی بیش‌تر از دیگر روش‌ها مورد استفاده قرار گرفته بود (۶). بنی‌هاشمی به بررسی رفتارهای علمی محققان ایرانی از طریق تجزیه و تحلیل استنادهای مقالات پزشکی فارسی پرداخته است. یافته‌ها نشان دادند که در سه مجله‌ی مورد بررسی در این پژوهش (نظام پزشکی ایران، دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه تهران، اکتا مدیکا ایرانیکا) مجموعاً ۱۵۸ مقاله و ۲۵۰۲ استناد وجود دارد. بیش‌ترین میزان استناد به پیاپی‌ها و مجله‌ها تعلق دارد و متوسط نیمه عمر منابع نیز ۶ سال برآورد شده است. همچنین با توجه به این‌که نیمه عمر

از ۶۰ هزار عنوان مجله‌ی علمی که در جهان (البته به زبان انگلیسی) انتشار می‌یابند، چیزی بیش از ۲۰ میلیون مقاله را شامل می‌شوند. این مقالات پس از گذراندن مراحل مختلف بررسی و داوری امکان انتشار می‌یابند، طبق بررسی‌های انجمن پزشکی انگلستان (British medical association) بیش از یک سوم مقالات ارسال شده به مجموعه مجلات British medical journals (BMJ) در مراحل اولیه برای انتشار رد می‌شوند، از باقی‌مانده حدود ۹۸ درصد مقالات نیز نیاز به اصلاح دارند و تنها ۱۵ درصد مقالات (تجربی) علوم پزشکی مبنای علمی محکمی دارند و مابقی علی‌رغم تجدیدنظرهای مکرر قبل از چاپ دارای اشکالات و خطاهایی هستند که عمدتاً ناشی از وجود نقصان در روش‌شناسی تحقیق و به علت عدم انطباق روش انتخاب شده با اهداف و متغیرهای تحقیق حاصل شده است. یکی از مهم‌ترین معیارهای سنجش یک مقاله‌ی با ارزش آن است که این مقاله پس از چاپ چند بار در مقالات دیگر توسط پژوهشگران استناد شده باشد. برای مثال بررسی‌های فوق نشان داده است که حدود ۸۵ درصد مقالات چاپ شده در این مجلات (BMJ) هرگز در مقالات دیگر مورد استفاده قرار نگرفته‌اند و به‌طور کلی تحقیقات هدف‌مند و پژوهش‌های انجام شده دارای هماهنگی لازم بین داده‌ها و نتایج تحقیق با روش مطالعه‌ی انتخاب شده را ندارند که در این میان انتخاب روش‌های تحقیق و مطالعه‌ی نادرست، نتایج و داده‌ها را دچار خلل کرده است (۲). مسأله‌ی دیگر، نیاز پژوهش‌ها به منابع اطلاعاتی می‌باشند. بی‌شک هر گروه از مطالعات پزشکی، نیازمند نوع خاصی از منابع چه از نظر شکل، روزآمد بودن و ... می‌باشند که پیگیری این عوامل می‌تواند کمک زیادی به پژوهشگران در جهت جمع‌آوری پیشینه‌های تحقیق و تحلیل نتایج در هنگام مقایسه با پژوهش‌های مشابه کند. بررسی‌های متعددی بر روی روش‌های تحقیق پژوهش‌های صورت گرفته وجود دارند. در تحقیقی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری از نظر کاربرد روش‌های تحقیق در آن‌ها از سال ۱۳۷۰-۱۳۵۵ خورشیدی در سه دانشگاه تهران، شیراز و علوم پزشکی ایران مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان دادند

استنادات به‌کار رفته مشخص شد که درصد کمی از منابع انگلیسی زبان هستند (۱۲). Fosu و Alemna پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی را در بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۵ میلادی تحلیل کردند. نتایج نشان دادند درصد کمی از پایان‌نامه‌ها (۳۱ درصد) اصول و قواعد ظاهری در نگارش پایان‌نامه‌ها را رعایت نموده‌اند. هم‌چنین حوزه‌های موضوعی انتخاب شده برای پایان‌نامه‌ها تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند (۱۳). در پژوهشی تحلیل استنادی مجله‌های سال‌های ۱۹۹۷-۱۹۸۸ میلادی در مالزی مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش ۴۱۸۱ استناد که در فهرست ماخذ ۲۵۰ مقاله‌ی تحقیقی و ۱۸ گزارش کوتاه قید شده بودند، بررسی شد. یافته‌ها نشان دادند که مجلات با ۷۲/۴ درصد پربسامدترین منبع اطلاعاتی به‌کار گرفته شده توسط نویسندگان این مجله است. از سوی دیگر ۶۳/۳ درصد از روش‌های تحقیق مورد استفاده در اغلب تحقیقات تجربی و نیمه تجربی با شاهد‌های هم‌زمان و موازی بوده است (۱۴). در پژوهشی استنادات نشریات ادواری که در پایان‌نامه‌های دکترای موسسه‌ی فن‌آوری میکروبیال چندنیقره هند به آن‌ها استناد شده بود، مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان دادند، که ۸۵ درصد از استنادها به مطالب نشریات ادواری است که نیمی از آن‌ها متعلق به کشور آمریکا می‌باشند. در این تحقیق نیز (مانند تحقیق قبل) بیش‌تر استنادها به مقالات مجلات بوده است، ولی در بین روش‌های تحقیق مقالات تفاوت زیادی وجود داشت که ناشی از بالا بودن نیمه عمر (۱۱ سال) منابع (حتی مقالات) بوده است. بنابراین نتایج حاکی از آن بود که به‌صرف فرمت و شکل استنادها، نمی‌توان روش‌های تحقیق به‌کار رفته شده را همسان دانست، چرا که عامل زمان نیز می‌تواند بر این امر تأثیرگذار باشد (۱۵).

این تحقیق وضعیت روش‌های مطالعه و پژوهش را در بین فارغ‌التحصیلان دوره‌های تکمیلی (دکترای حرفه‌ای، دستیاری، کارشناسی ارشد) دانشگاه علوم پزشکی ارومیه شناسایی کرده و سیر تغییرات و نگرش‌ها در مورد این روش‌ها در بازه‌ی زمانی تحویل پایان‌نامه‌ها به کتابخانه‌ی مرکزی، رشته‌های مختلف، مقاطع تحصیلی، عامل جنس، استنادات

منابع مورد استفاده در این مقالات که اکثراً هم پژوهشی می‌باشند، ۶ سال برآورد شده است، روش‌های تحقیق مورد استفاده در این مقالات بیش‌تر مرور اطلاعات گذشته و نوعی جمع‌آوری داده‌ها از منابع مختلف بوده است (۷). تحقیق پورشریاف تحلیل استنادی ماخذ پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دانشکده‌ی علوم پایه‌ی دانشگاه تربیت مدرس در سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ خورشیدی بود. پس از بررسی استنادهای ۱۹۸ پایان‌نامه از ۷ رشته‌ی مختلف، در مجموع ۹۴۸۵ استناد مورد بررسی قرار گرفت. دسته‌بندی استنادها از لحاظ شکل نشان دادند که میزان استناد به نشریات با ۵۹ درصد بیش از منابع دیگر بوده است و میزان استناد به کتاب با ۲۶ درصد در درجه‌ی دوم اهمیت قرار دارد (۸). کیانمهر در تحقیقی به تحلیل استنادی مقالات منتشر شده در مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی پرداخت. نتایج نشان دادند، بالاترین میزان استناد در میان انواع منابع کتاب (۴۹ درصد) می‌باشد. هم‌چنین بیش از نیمی از منابع (۵۵ درصد) به زبان فارسی هستند (۹). در پژوهشی که بر روی پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شد، نتایج نشان دادند که رابطه‌ی معناداری بین روش‌های تحقیق به‌کار رفته در پایان‌نامه‌ها و مقاطع تحصیلی و نیز استنادات به‌کار رفته و رشته‌های تحصیلی وجود دارد. از سوی دیگر بین روش‌های تحقیق به‌کار رفته و عامل جنس رابطه‌ی معناداری وجود نداشت (۱۰).

در تحقیقی دیگر که Lekwa بر روی پایان‌نامه‌های دوره‌ی دکترای رشته‌ی روان‌شناسی هشت مرکز آموزشی انجام داد مشخص شد، فراوانی روش‌های تجربی با توجه به اهمیت این روش‌ها در رشته‌ی روان‌شناسی بسیار کم می‌باشد. این در حالی بود که اغلب پایان‌نامه‌ها گزارش‌های موردی از نمونه‌های منحصر به فرد و یا با تعداد نمونه‌های بسیار محدود بودند (۱۱). در تحقیقی که Shek و همکاران او بر روی پایان‌نامه‌های دوره‌های تکمیلی دانشگاه‌های تایوان انجام دادند، مشخص شد که اغلب روش‌های تحقیق مورد استفاده کیفی هستند و تعداد کمی از آن‌ها از روش‌های ترکیبی (Mix methods) بهره جسته‌اند. هم‌چنین از نظر منابع و

چک‌لیست بود که روایی آن توسط پژوهشگران و صاحب‌نظران به‌دست آمد، داده‌ها نیز بر اساس مشاهده‌ی مستقیم نمونه‌ی آماری تکمیل شدند. مواردی در درون چک‌لیست پیش‌بینی شده بود تا تمامی اطلاعات لازم در تحقیق جمع‌آوری شود. بدین ترتیب بندهایی برای اخذ اطلاعات ذیل پیش‌بینی شد: رشته‌ی تحصیلی، مقطع تحصیلی، جنسیت، سال پژوهش و روش‌های تحقیق به‌کار رفته به تفکیک روش‌های تحقیق سه‌گانه (پیمایشی، تجربی و مروری)، منابع مورد استفاده در پایان‌نامه به تفکیک انواع منابع و استنادها از جمله کتاب، مجله، اینترنت و دیگر مواد غیر چاپی. برای سنجش روایی، چک‌لیست برای تعدادی از متخصصین و صاحب‌نظران ارسال و بعد از اعمال تغییرات بر اساس نظرات ایشان مورد استفاده قرار گرفت. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها به‌صورت توصیفی و استنباطی و با توجه به متغیرهای فوق، با فرمول مجذور خی دو و جدول توافقی صورت گرفت. لازم به ذکر است تمامی مراحل آماری توسط نرم‌افزار آماری SPSS نسخه‌ی ۱۹ انجام گردید.

یافته‌ها

پژوهش حاضر به بررسی وضعیت پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دوره‌های تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه می‌پردازد. در این مطالعه متغیرهای زیادی مورد بررسی قرار گرفتند، که عبارت‌اند از روش‌ها تحقیق مورد استفاده (پیمایشی، تجربی و مروری)، منابع مورد استفاده (کتاب، مجله، پایان‌نامه، جزوه، روزنامه و ...) در قالب‌های مختلف چاپی، الکترونیکی و پیوسته، عامل جنسیت، رشته‌های تحصیلی، نوع پایان‌نامه‌ها (بالینی و غیر بالینی)، بازه‌ی زمانی انجام پایان‌نامه (۱۳۷۴-۱۳۶۵، ۱۳۸۴-۱۳۷۵ و ۱۳۹۰-۱۳۸۵ خورشیدی) و مقاطع مختلف تحصیلی (دکترای حرفه‌ای، دستیاری و کارشناسی ارشد). علاوه بر موارد فوق برای آرایه‌ی داده‌های تکمیلی، پایان‌نامه‌ها از لحاظ ظاهری نیز مورد بررسی قرار گرفتند. برای انجام این کار متغیرهایی مانند تعداد صفحات، بررسی چکیده‌ها و منابع کنترل شدند. جدول ۱ وضعیت پایان‌نامه‌ها را بر اساس متغیرهای اخیر نشان می‌دهد.

به‌کار رفته و بالینی و غیر بالینی بودن آن‌ها تعیین گردید. لازم به ذکر است که روش‌های تحقیق در این مطالعات به سه گروه اصلی پیمایشی، تجربی و مروری تقسیم می‌شوند. در این پژوهش منظور از روش تحقیق مروری روش‌هایی است که صرفاً به مرور و یا معرفی یک موضوع، ترجمه‌ی بخشی از یک کتاب و یا گزارش و مواردی از این دست می‌پردازد.

روش بررسی

روش پژوهش به‌صورت پیمایشی و تحلیلی می‌باشد. قلمرو این پژوهش پایان‌نامه‌های دوره‌های مختلف تکمیلی (دکترای حرفه‌ای، دستیاری، کارشناسی ارشد) بین بازه‌ی زمانی تحویل پایان‌نامه‌ها به کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه می‌باشد که در سه مقطع زمانی ۷۴-۶۵ و ۸۴-۷۵ و ۹۰-۸۵ خورشیدی مورد بررسی قرار گرفتند. بر این اساس تعداد ۱۷۲۹ پایان‌نامه‌ی ثبت شده در کتابخانه‌ی مرکزی به عنوان جامعه‌ی پژوهش شناسایی شدند. این پایان‌نامه‌ها مربوط به رشته‌ی پزشکی (دکترای حرفه‌ای و دستیاری)، بیوشیمی، پرستاری، اپیدمیولوژی و انگل‌شناسی بودند. پایان‌نامه‌های رشته‌های غیر از پزشکی تماماً مربوط به دهه‌ی ۸۰ هستند. با توجه به تعداد پایان‌نامه‌های موجود در کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه تعداد ۳۱۵ پایان‌نامه بر اساس نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (بر اساس رشته‌ی تحصیلی و تعداد پایان‌نامه‌های موجود در هر مقطع تحصیلی و عامل جنس) بر اساس جدول Morgan انتخاب شدند (۱۶). بدین ترتیب با توجه به این‌که از بین نویسندگان ۱۶۸۳ پایان‌نامه‌ی پزشکی ۵۹۴ نفر زن و ۱۰۸۹ نفر مرد هستند، از ۲۸۵ نمونه‌ای که برای رشته‌ی پزشکی در نظر گرفته شده بود، ۱۱۹ نفر زن و ۱۸۲ نفر مرد انتخاب شدند. هم‌چنین به علت محدودیت پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد که در کل ۲۹ پایان‌نامه را تشکیل می‌دادند، تمامی آن‌ها به عنوان نمونه انتخاب شدند. نسبت جنس مرد به زن در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد تقریباً (۵۱ درصد مرد و ۴۹ درصد زن) یکسان می‌باشند. ابزار گردآوری اطلاعات

جدول ۱: فراوانی و درصد فراوانی پایان‌نامه‌ها بر اساس تعداد صفحات، چکیده، منابع و تعداد منابع

	تعداد صفحات				چکیده			منابع				تعداد منابع			
	۱-۲۰	۲۱-۴۰	۴۱-۶۵	<۶۵	ندارد	ناقص	کامل	ندارد	کامل	ناقص	ندارد	۱-۵	۶-۱۰	۱۱-۱۵	<۱۶
فراوانی	۳	۳	۲۲۶	۸۳	۴۳	۱۴۳	۱۲۹	۹	۳۰۵	۱	۲۴	۷۰	۱۳۳	۸۳	
درصد	۱	۱	۷۲	۲۶	۱۴	۴۵	۴۱	۳	۹۷	۰	۸	۲۲	۴۲	۲۶	
فراوانی	۱	۱	۷۲	۲۶	۱۴	۴۵	۴۱	۳	۹۷	۰	۸	۲۲	۴۲	۲۶	

لازم به ذکر است منظور از نقص در چکیده‌ها، نبود یکی و تعدادی از قسمت‌های اصلی آن مانند کلیدواژه‌ها و یا نبود چکیده فارسی و یا انگلیسی می‌باشد. هم‌چنین در مجموع ۶۱ پایان‌نامه به‌صورت مشترک انجام گرفته که ۵۴ مورد با دو پژوهشگر، ۶ مورد با سه پژوهشگر و ۱ مورد نیز با بیش از ۳ پژوهشگر است. از این میان تنها دو مورد از پایان‌نامه‌های مشترک جزو پایان‌نامه‌های مقطع دستیاری بوده است و بقیه مربوط به مقطع دکترای حرفه‌ای می‌باشد و در مقطع کارشناسی ارشد مورد مشترکی وجود نداشت. از نظر زمان انجام پایان‌نامه‌های مشترک، داده‌ها نشان می‌دهند که بیشینه‌ی این موارد در بازه‌ی زمانی دوم یعنی ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴ خورشیدی بوده است (۵۱ مورد). البته این امر می‌تواند به علت تعداد اندک پایان‌نامه‌ها در بازه‌ی زمانی اول (۱۳۶۵ تا ۱۳۷۴ خورشیدی) باشد. می‌توان بدین صورت استنباط نمود که احتمالاً بعد از سال ۱۳۸۴ انجام چنین پایان‌نامه‌هایی مخالف سیاست‌های کلی دانشگاه بوده است. به‌طور کلی روش‌های تحقیق مورد استفاده در پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی ارومیه به سه حوزه‌ی کلی روش‌های تحقیق پیمایشی، تجربی و مروری تقسیم شدند. بر این اساس ۲۱۹ پایان‌نامه با روش‌های پیمایشی، ۷۰ پایان‌نامه از روش‌های تجربی و ۲۶ پایان‌نامه با روش مروری انجام شده بودند. از لحاظ بالینی و غیر بالینی بودن مطالعات نیز ۷۲ پایان‌نامه بالینی و ۲۴۳ پایان‌نامه به‌صورت غیر بالینی بودند. هم‌چنین با توجه به کای‌دو محاسبه شده ($\chi^2=49/66$)، مشخص گردید که اختلاف معناداری بین انتخاب روش‌های تحقیق بر اساس مقاطع مختلف تحصیلی وجود دارد. لازم به ذکر است با توجه به این که در مقطع کارشناسی ارشد و دستیاری، فراوانی روش تحقیق مروری صفر می‌باشد

برای افزایش روایی آزمون کای دو اختلاف بین روش‌های تحقیق و مقاطع تحصیلی در سطح دو روش تحقیق تجربی و غیر تجربی (پیمایشی و مروری) آزمون شد. ($Pvalue=0/000$) داد که اختلاف معناداری بین مردان و زنان در انتخاب روش‌های تحقیق مشاهده می‌شود ($\chi^2=13/85$) که بیش‌ترین تفاوت در به‌کار بردن روش‌های تحقیق تجربی می‌باشد. چنان‌چه جنس مرد به‌طور معناداری بیش‌تر از جنس زن از روش‌های تحقیق تجربی استفاده کرده‌اند و در مورد روش تحقیق پیمایشی به نظر می‌رسد که اختلاف معناداری وجود نداشته باشد ($Pvalue=0/005$). از سوی دیگر با توجه به کای‌دو محاسبه شده ($\chi^2=30/01$)، اختلاف معناداری بین روش‌های تحقیق مورد استفاده و رشته‌های تحصیلی مختلف وجود دارد. لازم به ذکر است که با توجه به فراوانی اندک (۲ مورد) پایان‌نامه‌های رشته‌ی انگل‌شناسی، فراوانی این رشته در محاسبات وارد نشد. هم‌چنین لازم به ذکر است به علت وجود فراوانی صفر در مورد روش‌های تحقیق مروری در رشته‌های غیر از پزشکی (پرستاری، بیوشیمی و اپیدمیولوژی) روش‌های تحقیق به دو گروه تجربی و غیر تجربی (پیمایشی و مروری) مورد مقایسه قرار گرفتند ($Pvalue=0/000$). جدول ۲ فراوانی پایان‌نامه‌های مورد بررسی را بر اساس متغیرهای مختلف نشان می‌دهد. در مورد بررسی رابطه‌ی بین استنادات به‌کار رفته در پایان‌نامه‌ها و روش‌های تحقیق و مقدار کای‌دو محاسبه شده ($\chi^2=373/14$) مشخص شد که بین انواع روش‌های تحقیق و انواع منابع مورد استناد رابطه‌ی معنادار وجود دارد. در این مورد نیز با توجه به وجود فراوانی صفر در استفاده از پایان‌نامه به عنوان منبع در پایان‌نامه‌هایی که از روش مروری

همچنین از جهت قالب و شکل، منابع چاپی بیش از ۹۷ درصد را به خود اختصاص داده‌اند که جای تأمل دارد. این در حالی است که اکثر مقالات و مجلات که بیشینه‌ی استفاده را در میان منابع دارند، دارای نسخه‌ی چاپی نبوده و در صورت وجود، در دسترس بودن آن‌ها در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه امر دیگری است. جدول ۳ فراوانی و درصد فراوانی استفاده از انواع منابع و هم‌چنین زبان منابع مورد استفاده را در پایان‌نامه‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد.

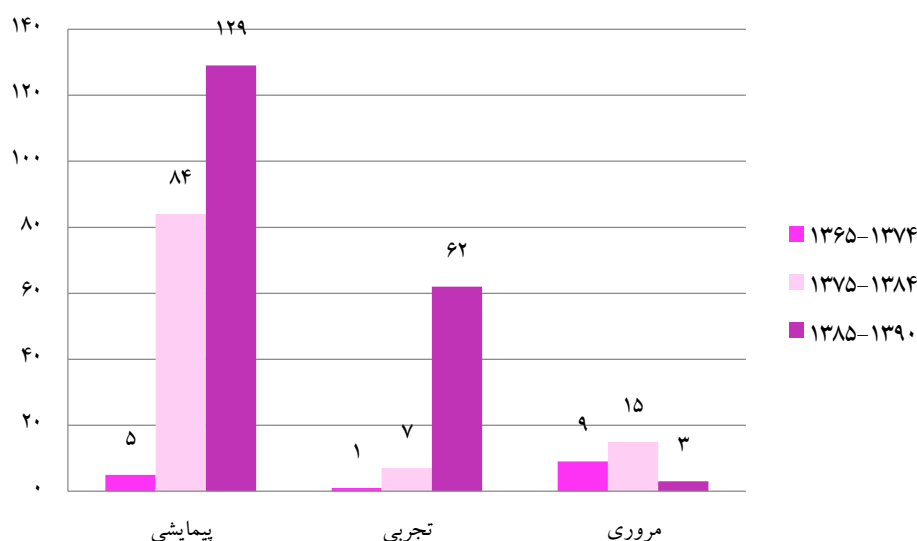
استفاده کرده‌اند، با تلفیق دو نوع از منابع یعنی کتاب و پایان‌نامه سطح معناداری بین دو نوع از منابع مورد استفاده یعنی کتاب و مجله محاسبه گردید. بر این اساس می‌توان ابراز داشت که این تفاوت بیش‌تر به علت استفاده‌ی زیاد از مجلات و سپس کتاب می‌باشد (Pvalue=۰/۰۰۰). چنان‌چه ۸۱/۸۴ درصد از کل منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی اختصاص به مجلات داشته و مابقی کتاب و درصد کمی از منابع نیز متعلق به پایان‌نامه‌ها بوده است.

جدول ۲: فراوانی پایان‌نامه‌های مورد بررسی بر اساس متغیرهای مختلف

نوع مطالعه	روش‌های تحقیق		مقطع تحصیلی				جنسیت		رشته‌ی تحصیلی					
	تجربی	مروری	پیمایشی	کارشناسی ارشد	دستاری	دکترای حرفه‌ای	مشترک	زن	مرد	انگل‌شناسی	بیوشیمی	اپیدمیولوژی	پرستاری	پزشکی
غیربالینی	۷۲	۲۶	۲۱۹	۲۹	۷۲	۲۱۴	۶	۱۲۲	۱۸۷	۲	۱۱	۶	۱۰	۲۸۶

جدول ۳: فراوانی و درصد فراوانی استفاده از انواع منابع و هم‌چنین زبان منابع مورد استفاده

زبان منابع	منابع چاپی			منابع الکترونیکی			منابع پیوسته				
	کتاب	مجله	کتاب	مجله	کتاب	مجله	وب‌سایت‌ها و ...	پایان‌نامه	فارسی	انگلیسی	سایر
فراوانی	۱۳۹۲	۶۳۹۰	۲۹	۱۲	۰	۷۵	۱	۴۸	۵۶۳	۷۰۸۱	۳
درصد فراوانی	۱۷/۵	۸۰/۴	۰/۴	۰/۱	۰	۱	۰	۰/۶	۸	۸۹/۲	۲/۸

نمودار ۱: فراوانی انواع روش‌های تحقیق پایان‌نامه‌ها بر اساس سه بازه‌ی زمانی

هم‌چنین نتایج نشان دادند که بین بازه‌های زمانی مختلف (۱۳۷۴-۱۳۶۵، ۱۳۸۴-۱۳۷۵ و ۱۳۹۰-۱۳۸۵ خورشیدی) و فراوانی روش‌های تحقیق استعمال شده در پایان‌نامه‌های دوره‌های تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه با توجه به کای‌دو محاسبه شده ($\text{Chi-square}=87/38$) رابطه‌ی معناداری وجود دارد ($P\text{value}=0/000$). نمودار ۱ فراوانی انواع روش‌های تحقیق مورد استفاده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی در سه بازه‌ی زمانی نشان می‌دهد.

بحث

به‌طور کلی در این مطالعه روش‌های تحقیق به سه گروه عمده یعنی پیمایشی، تجربی و مروری تقسیم‌بندی شدند. نتایج نشان دادند که پژوهش پیمایشی با اختلاف معناداری پربسامدترین نوع پژوهش در میان تمامی مقاطع تحصیلی، جنس (مرد و زن) و بازه‌های زمانی مورد بررسی می‌باشد. به نظر می‌رسد انواع پژوهش‌های پیمایشی از نظر فارغ‌التحصیلان دانشگاه علوم پزشکی ارومیه یک روش عامه‌پسند و بی‌دردسر می‌باشد که با توجه به سهولت نسبی آن در انجام و احیاناً در مراحل دآوری پروپوزال و دفاع از پایان‌نامه‌ی نهایی، مورد اقبال بیش‌تر دانشجویان قرار گرفته است. چنان‌چه نزدیک به ۷۰ درصد پایان‌نامه‌های مورد بررسی به روش توصیفی انجام گرفته بودند. در حقیقت هر گونه اختلاف معناداری که بین روش‌های تحقیق و سایر متغیرها مورد بررسی مطرح شد، مربوط به فراوانی دو نوع دیگر یعنی تجربی و مروری می‌باشد. نتایج پژوهش Lekwa، هراتی، دولانی و اکرمی نیز مشابه با نتایج تحقیق حاضر است ولی در تحقیق Tiew تحقیقات تجربی و نیمه تجربی بیش‌ترین بسامد را نشان دادند (۱۴، ۱۱-۱۰، ۴-۳). از سوی دیگر از بین ۳۱۵ پایان‌نامه که به عنوان نمونه مورد بررسی قرار گرفتند، تنها ۷۲ مورد بالینی و بقیه (۲۴۳ مورد) غیربالینی بودند که با توجه به اکثریت قریب به اتفاق روش‌های تحقیق پایان‌نامه‌ها که از نوع پیمایشی بودند، منطقی به نظر می‌رسد. گر چه استفاده از روش پژوهش تجربی در سال‌های اخیر یا به عبارتی دیگر، بازه‌ی زمانی سوم در تحقیق حاضر (۱۳۹۰-

۱۳۸۵ خورشیدی) به‌طور چشم‌گیری افزایش یافته است، ولی در همین بازه نیز تنها ۱۹ درصد از پایان‌نامه‌های مقطع دکترای حرفه‌ای تجربی بوده و بیش از ۷۶ درصد آن‌ها پیمایشی و تعداد اندکی مروری بوده‌اند. این در حالی است که در مقاطع دیگر یعنی دوره‌های دستیاری بیش از ۳۱ درصد و کارشناسی ارشد بیش از ۳۶ درصد از روش‌های تجربی استفاده کرده‌اند. لازم به ذکر است، در این دو مقطع اخیر هیچ‌کدام از روش‌های مروری استفاده نکرده‌اند. نتایج پژوهش دولانی و همکاران نیز مشابه نتایج اخیر می‌باشد (۱۰). به نظر می‌رسد با توجه به این که در بازه‌ی سوم یعنی ۱۳۹۰-۱۳۸۵ خورشیدی در بین پایان‌نامه‌های دکترای حرفه‌ای از بین ۱۰۹ پایان‌نامه، ۸۵ پایان‌نامه با روش پیمایشی انجام شده‌اند، لزوم پرداختن دانشجویان به پژوهش‌های تجربی که با رشته‌های پزشکی سنخیت بیش‌تر و کارایی مطلوب‌تری دارد، لازم و ضروری به نظر می‌رسد. البته مسأله‌ی فوق را از دید عامل جنسیت نیز می‌توان از زاویه‌ای دیگر بدان پرداخت، به‌طوری‌که نتایج نشان دادند که دانشجویان زن کم‌تر تمایلی برای انجام پژوهش‌های تجربی از خود نشان می‌دهند، در حالی که این اختلاف در پژوهش‌های پیمایشی و مروری دیده نمی‌شود و اختلاف معناداری بین دو جنسیت وجود ندارد.

در مورد منابع مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها، تعداد منابع از نوع مجله با اختلاف معنادار تعداد زیادی را در مقایسه با سایر انواع منابع مانند کتاب، پایان‌نامه و ... نشان می‌دهد. البته در این میان پایان‌نامه‌هایی که از روش‌های مروری استفاده کرده‌اند، بسیار کم‌تر از مجلات و اغلب از کتاب بهره جسته‌اند. ولی در مورد روش‌های تحقیق پیمایشی و تجربی می‌توان گفت با توجه به تعداد پایان‌نامه‌های مورد بررسی، اختلاف چندانی مشاهده نمی‌گردد. نتایج پژوهش‌های Burman، Tiew، پورشعرباف، دولانی، بنی‌هاشمی و جاهد مشابه نتایج تحقیق حاضر است، در حالی که نتایج بررسی کیانمهر بر روی مقالات کتابداری میزان استناد کتاب‌ها را بیش‌تر از سایر انواع منابع نشان می‌دهد (۱۵-۱۴، ۱۰-۷، ۵). در مورد مسأله‌ی منابع می‌توان به موضوع دیگری نیز اشاره نمود و آن استفاده‌ی بسیار ناچیز از منابع در قالب‌ها و شکل‌های پیوسته (Online)

خورشیدی (بازه‌ی سوم تحقیق) بالغ بر ۷۱ پایان‌نامه دارای چکیده‌های ناقص هستند که علل نقص آن‌ها را می‌توان مواردی چون نبود چکیده انگلیسی یا فارسی و یا نبود قسمت کلید واژگان نام برد. البته به موارد فوق می‌توان عدم یک‌دستی در کاربرد واژگان نیز اضافه کرد. برای مثال به کار بردن لغاتی مانند خلاصه، تلخیص و ... به جای چکیده و یا به کار بردن کل واژگان و واژه‌های مهم به جای کلید واژگان. نتایج پژوهش اکرمی نیز نشان داد تنها ۱۱ درصد از پایان‌نامه‌ها معیارهای فوق را رعایت کرده بودند. همچنین نتایج تحقیق Fosu و Alemna نیز منطبق بر نتایج تحقیق حاضر است (۱۳، ۳).

از نظر تعداد استفاده از منابع نیز می‌توان ابراز داشت که نرخ استفاده از منابع به‌طور کلی پایین می‌باشد ولی باید این نکته را در نظر داشت که این نقص بیش‌تر مربوط به پایان‌نامه‌های دکترای حرفه‌ای می‌شود، چرا که برای مثال در مقطع کارشناسی ارشد تمامی پایان‌نامه‌ها بیش‌تر از ۳۰ منبع دارند و در مقطع دستیاری نیز تعداد بسیار معدودی دارای نرخ ۱ تا ۵ منبع و ۶ تا ۱۰ منبع می‌باشند (۱۳ مورد) ولی در مقطع دکترای حرفه‌ای بیش از ۶۵ درصد آن‌ها کم‌تر از ۱۶ منبع استفاده کرده‌اند که قابل تأمل است. از سوی دیگر از نظر نحوه‌ی درج منابع و رعایت حداقل اصول استناددهی یعنی درج نویسندگان، عنوان منبع، تاریخ، صفحات، تاریخ دسترسی (برای منابع پیوسته) و رعایت علائم مرسوم در استناددهی بیش از ۹۶ درصد از پایان‌نامه‌ها دارای نقص جدی هستند که این امر در هر سه بازه‌ی زمانی و مقاطع تحصیلی و رشته‌های گوناگون صادق است.

نتیجه‌گیری

نتیجه‌گیری نهایی از یافته‌های پژوهش حاضر بر رسیدگی فرایند انجام پایان‌نامه‌ها از ابتدای انتخاب موضوع تا ارایه‌ی نهایی آن تأکید دارد. این نکته حایز اهمیت است که متغیرهای چندی در کیفیت پایان‌نامه‌های دانشگاهی خصوصاً حوزه‌ی پزشکی، اثرگذار هستند که از جمله این عوامل می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: انتخاب روش‌های تحقیق

و الکترونیکی در تمامی انواع آن‌ها (کتاب، مجله و ...) است. این مسأله با توجه به عدم استفاده‌ی آن‌ها در هر سه بازه‌ی زمانی قابل تأمل است، چرا که رشد و تأثیر منابع الکترونیکی و پیوسته حداقل در بازه‌ی زمانی سوم تحقیق یعنی ۱۳۹۰-۱۳۸۵ خورشیدی، بایستی به‌طور چشم‌گیری بر روی استنادهای پایان‌نامه‌ها تأثیرگذار می‌بود. استدلالی که می‌توان داشت این‌که با توجه به استفاده‌ی اکثر دانشجویان با بسامد بسیار زیاد استفاده از مجلات و مقالات، نمی‌توان به نتایج مربوط به میزان استفاده از منابع غیر چاپی اعتماد نمود. زیرا بسیاری از مجلات مورد استفاده در پایان‌نامه‌ها نسخه‌ی چاپی آن‌ها در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه وجود ندارند و اصولاً بسیاری از مجلات خارجی نسخه‌ی چاپی تولید نمی‌کنند. تنها دلیلی که می‌تواند تناقض موجود را برطرف نماید این است که دانشجویان اگر چه از منابع الکترونیکی و پیوسته در تمامی انواع آن‌ها (کتاب، مجله و ...) استفاده می‌کنند، ولی در هنگام استناددهی همانند یک سند چاپی عمل کرده و باعث عدم رصد منابع الکترونیکی و پیوسته توسط نگارنده شده است. اگر چه نمی‌توان به‌طور قطع فرضیه‌ی حاضر را تأیید نمود، ولی به نظر می‌سد، دلیل دیگری برای عدم رصد منابع الکترونیکی نتوان ارایه نمود. نتایج تحقیق دولانی بر روی پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی تبریز منطبق بر نتایج اخیر می‌باشد (۱۰). این امر زمانی آشکارتر می‌گردد که بر اساس آمار حاصل شده تنها ۷ درصد از کل منابع با هر نوع (کتاب، مجله و ...) فارسی بوده و ۹۳ درصد باقی‌مانده از منابع انگلیسی و درصد بسیار کمی سایر زبان‌ها بوده‌اند. براساس نتایج تحقیق Shek که بر روی پایان‌نامه‌های دوره‌های تکمیلی دانشگاه‌های تایوان صورت گرفت، استفاده از منابع انگلیسی زبان بسیار ناچیز گزارش شد (۱۲). از سوی دیگر، پایان‌نامه‌ها از نظر ساختار و ظاهر نیز مورد بررسی قرار گرفتند که به برخی از موارد پرداخته می‌شود: به‌طور کلی ۴۳ پایان‌نامه دارای هیچ بخشی به عنوان چکیده نیستند که این تعداد پایان‌نامه در بازه‌ی زمانی ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۴ خورشیدی بوده است. اگر چه بعد از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ خورشیدی این نقص برطرف شده است، ولی در بازه‌ی زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۰

• با توجه به رصد بسیار پایین پایان‌نامه‌های بالینی و لزوم پرداختن به این‌گونه از پایان‌نامه‌ها جهت ارتقای سطح نتایج و کاربردی نمودن آن‌ها، توجه مسؤولین برای تشویق و تعلیم دانشجویان جهت پرداختن به این‌گونه پایان‌نامه‌ها لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

• با توجه به نقص شدید پایان‌نامه‌ها از لحاظ عدم رعایت اصول استناددهی، لزوم برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت برای دانشجویان دوره‌های تکمیلی جهت سامان‌دهی منابع خود، مانند آموزش نرم‌افزارهای مدیریت منابع همچون Reference manager، Endnote و ... همچنین معرفی یک واحد در هر دانشکده مانند کتابخانه، برای تأیید صحت منابع لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از همکاری صمیمانه پرسنل کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه سپاس‌گذاری می‌گردد.

مناسب، پرداختن بیش‌تر به مطالعات مداخله‌ای یا گرایش به سمت مطالعات بالینی، آماده‌سازی گزارش‌های نهایی مطالعات از نظر نگارشی، نحوه استناددهی، گنجانیدن قسمت‌های مهم مطالعات مانند چکیده، منابع و ... مسلم است رعایت موارد فوق بایستی توأمان از سوی دانشجویان دوره‌های تکمیلی رعایت شده و از نظر مسؤولین امر مانند اساتید راهنما و مشاور و در سطح کلان‌تر توسط معاونین تحقیقات و فن‌آوری دانشگاه‌ها به عنوان یک ضرورت تلقی گردد.

پیشنهادها

• با توجه به این‌که سایر روش‌های پژوهش به غیر از پیمایشی تقریباً در پایان‌نامه‌ها کم‌تر و برخی دیده نمی‌شود و همچنین لزوم پرداختن به روش‌های دیگر پژوهشی مانند روش‌های تجربی که بیش‌تر با روح رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی عجین است، پیشنهاد می‌شود در معرفی و آموزش جامع روش‌های تحقیق دیگر برای دانشجویان و لزوم استفاده از آن‌ها در پایان‌نامه‌های دوره‌های تکمیلی مورد توجه قرار گیرد.

References

1. Khedmat H. Research methods in medical sciences (proposal, methodology and statistics). Iran: taymoorzadeh; 1999: 35-9. [In Persian]
2. Suri H. common errors in medical sciences researches and Thiers control. Iran: National medical sciences research center; 2005: 11-5. [In Persian]
3. Akrami R. Status of library and information science MS dissertations in view of research methods between 1956-1991 in Tehran university, Shiraz and Shiraz University and Iran University of Medical Sciences [Thesis in Persian]. Tehran: Iran University of Medical Sciences; 1992.
4. Harati T. Citation analysis of Tehran University dissertation in management collage between 1995-1997. [Thesis in Persian]. Tehran: Tehran University; 1999.
5. Jahed H. Citation analysis of Shahid Beheshti University of Medical Sciences PhD Dissertations in medicine collage between 1989-1993 [Thesis in Persian]. Tehran: Iran University of medical sciences; 1999.
6. Poursani M, Aminpour A. Content analysis of MS dissertations in health and nutrition majors in Shahid Beheshti University of Medical Sciences and Tehran University of Medical Sciences and comparing with nutrition research priorities. Proceeding of the 7th Iran nutrition seminar; 2004 Oct 7. Rasht: Gilan University of medical sciences; 2004. [In Persian]
7. Banihashemi M. Citation analysis of Persian articles in some serials [Thesis in Persian]. Tehran: Iran University of Medical Sciences; 1994.
8. Poursherbaf A. Citation analysis of Tarbiat Modarres University dissertations in science collage between 1988-2000 [Thesis in Persian]. Tehran: Tarbiat Modarres University; 2000.
9. Kiyannmehr E. Citation analysis of published articles in library and information sciences journals (1996-2003). Faslnameh Ketab 2007; 70(2): 101-22. [In Persian]

10. Doulani A, Husseini-Nassab D, Niknafs B. Status of research methods used in the dissertations of raduates from Tabriz University of Medical Sciences (Assistantship, MD, Board and MSc) for the years 1996-2006. *Science and Information Technology* 2009; 25(2): 169-87. [In Persian]
11. Lekwa A, Ysseldyke J. Dissertation research in school psychology: Changes in topics and methodology over the past 25 years. *Journal of Applied School Psychology* 2010; 26: 17-37.
12. Shek DTL, Lee JH, Tam SY. Analyses of postgraduate social work dissertations in Taiwan: Implications for social work research and education. *International Social Work* 2007; 50(6): 821-38.
13. Fosu VK, Alemna AA. An Analytical Study of Masters Dissertations on the Balme Library, University of Ghana, Legon. *African Journal of Library, Archives & Information Science* 2006; 16(2): 71-8.
14. Tiew WS, Kaur K. Citation analysis of Journal of Naturreal Rubber Research 1988-1997. *Malaysian Journal of library and information science* 2000; 5(2): 45-56.
15. Burman JS. Doctoral Research in IMTECH: Document use pattern. *Annals of library science and Documentation* 2000, 47(4): 121-30.
16. Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi E. Research methods in behavior sciences. Iran: Agah; 2002: 131. [In Persian]

Assessing of Urmia University of Medical Sciences Post Graduate Dissertations*

Abbas Doulani¹; Kobra Taram²; Nadjla Hariri³;
Hafez Mohammad Hassanzadeh Afsanjani⁴; Haydar Esmaeili⁵

Original Article

Abstract

Introduction: research is main platform to deep and comprehensive understanding of facts and thought. Dissertations are as research résumé for universities and research centers, which some factors affect on their qualities. In the research detection of status of oroomiye University of medical sciences dissertations.

Methods: the research done with survey and analytic method. 315 dissertation, select in base of Morgan table as sample among 1729 dissertation, with various degree and majors by stratified random sampling method that assess with checklist made by the researchers for validity. Data import to SPSS19 software and analysis by descriptive statistics and Chi-square formula.

Results: the dissertations have serious defects in appearance factors for example in abstract, citations, page rank and etc. 69.5 percent of the dissertations used survey methods and 22 percent used experimental methods and 8.5 percent used review methods. Also 77 percent of dissertations are clinical and the remaining is nonclinical. Variables such as time spans (1365-1374 and 1375-1384 and 1385-1390), majors, degrees and sex affect on the research methods.

Conclusion: some variables affect on universities dissertations quality. Supervision by dissertation responsible process, from subject selecting stage until final delivery, to controlling effected variables is necessary. Also in base of values of significant between methodologies of the dissertations V.S fields and degrees of graduates; it is necessary to making some guides and handbooks to driving the dissertation subjects and results to the society needs.

Keywords: Academic Dissertation; Research Methods; Universities.

Received: 16 Feb, 2013

Accepted: 10 Apr, 2014

Citation: Doulani A, Taram K, Hariri N, Hassanzadeh Afsanjani HM, Esmaeili H. **Assessing of Urmia University of Medical Sciences Post Graduate Dissertations.** Health Inf Manage 2014; 11(2): 168.

* This article is derived from a research project (No. 1124) in Urmia University of Medical Sciences, Urmia. Iran.

1- PhD Student, Knowledge and Information Sciences, Urmia University of Medical Sciences, Urmia. Iran (Corresponding Author) Email: a.doulani@gmail.com

2- MSc, Knowledge and Information Sciences, Tehran Payamnoor University, Tehran, Iran

3- Associate Professor, Knowledge and Information Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

4- MSc, Knowledge and Information Sciences, Cardiovascular Research center, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

5- MSc, Knowledge and Information Sciences, Urmia University, Urmia, Iran